

Taste of Daf Yomi
P'sachim: starting chapter 2: Chametz Matters
 Michal Kohane - Pardes

There is one positive commandment and 5 negative commandments regarding chametz on Pesach:

Exodus 12:15:

Seven days you shall eat unleavened bread; on the very first day you shall remove leaven from your houses, for whoever eats leavened bread from the first day to the seventh day, that person shall be cut off from Israel.	שבעת ימים מצות תאכלו אך ביזם הראשון תשביתו שאר מבתיכם כי כל-אכל חמץ ונכרתה הנפש ההוא מישראל מיום הראשון עד יום השביעי:
---	---

Exodus 12:19:

No leaven shall be found in your houses for seven days. For whoever eats what is leavened, that person shall be cut off from the community of Israel, whether he is a stranger or a citizen of the country.	שבעת ימים שאר לא ימצא בבתים כי כל-אכל מחמץ ונכרתה הנפש ההוא מעדת ישראל בגר ובאזרח הארץ:
---	---

Deuteronomy 16:4:

For seven days no leaven shall be seen with you in all your territory, and none of the flesh of what you slaughter on the evening of the first day shall be left until morning.	ולא-יראה לך שאר בכל-גבלך שבעת ימים ולא-ילין מן-הבשר אשר תזבח בערב ביזם הראשון לבקר:
---	---

Exodus 13:3:

And Moses said to the people, "Remember this day, on which you went free from Egypt, the house of bondage, how the LORD freed you from it with a mighty hand: no leavened bread shall be eaten.	ויאמר משה אל-העם זכור את-היום הזה אשר יצאתם ממצרים מבית עבדים כי בחזק יד הוציא יהוה אתכם ממצרים ולא יאכל חמץ:
---	--

Exodus 12:20:

You (pl) shall not eat anything leavened; in all your settlements you shall eat unleavened bread.	כל-מחמץ לא תאכלו בכל מושבתיכם תאכלו מצות:
---	--

Deuteronomy 16:3:

You (sn) shall not eat anything leavened with it; for seven days thereafter you shall eat unleavened bread, bread of distress—for you departed from the land of Egypt hurriedly—so that you may remember the day of your departure from the land of Egypt as long as you live.	לא-תאכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל-עליו מצות לחם עני כי בחפזון יצאת מארץ מצרים למען תזכר את-יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך:
--	---

What is “chametz”??

From Wikipedia:

According to the Talmud, *chametz* can only consist of grains of two varieties of wheat and three varieties of barley which begin to rise when exposed to water. The Talmud—the Jerusalem Talmud in regard to the Land of Israel and the Babylonian Talmud in regard to the Persian Empire—lists the following five grain varieties as the only ones which do so: חִטִּים *Hittim*, כּוּסְמִין *Kusmin*, שְׁעוּרִים *Se'orim*, שִׁבּוּלֶת שׁוּעַל *Shibbolei shual*, and שִׁפּוֹן *Shippon* (*shifon*).

After that the Talmud groups them into two varieties of wheat (חִטִּים *Hittim*, כּוּסְמִין *Kusmin*) and three varieties of barley (שְׁעוּרִים *Se'orim*, שִׁבּוּלֶת שׁוּעַל *Shibbolei shual*, and שִׁפּוֹן *Shippon* (*shifon*)).

Since European medieval times, the following translations are widely accepted in Orthodox Jewry: חִטִּים *Hittim*-wheat, כּוּסְמִין *Kusmin*-spelt, שְׁעוּרִים *Se'orim*-barley, שִׁבּוּלֶת שׁוּעַל *Shibbolei shual*-oats, and שִׁפּוֹן *Shippon* (*shifon*)-rye. According to Jewish law, only the five grains are suitable for the production of *matzo* (unleavened bread).

Tractate Psachim 11:b:

<p>MISHNA: The <i>tanna'im</i> disagree regarding until what time leaven may be eaten and at what time it must be removed on Passover eve. Rabbi Meir says: One may eat leaven the entire fifth hour of the fourteenth of Nisan, and one must burn it immediately afterward at the beginning of the sixth hour. Rabbi Yehuda says: One may eat the entire fourth hour and one places it in abeyance for the entire fifth hour, and one burns it at the beginning of the sixth hour.</p>	<p>משנה בזמן אכילתו וביעורו של החמץ בערב פסח נחלקו תנאים. ר' מאיר אומר: אוכלים את החמץ כל חמש (שעה חמישית) של יום ארבעה עשר בניסן, ושורפין מיד לאחר כך — בתחלת שש. ר' יהודה אומר: אוכלין כל ארבע (שעה רביעית) — (ותולין, כלומר משאירים את החמץ במקומו בלא לעשות בו דבר כל חמש, ושורפין בתחלת שש.</p>
<p>And furthermore, Rabbi Yehuda said: Two disqualified loaves of a thanks-offering are placed on the bench in the colonnade in the Temple as an indicator. There was a specially designated place for these loaves in the Temple. As long as the loaves are placed there, the entire nation continues to eat leaven. When one of the loaves was taken away, the people know that the time had come to place the leaven in abeyance, meaning that they neither eat nor burn their leaven. When they were both taken away, the entire nation began burning their leaven.</p>	<p>ועוד אמר ר' יהודה: שתי חלות של קרבן תודה שהן חמץ שהיו פסולות מפני טעם כלשהו, היו מונחות לסימן על גב האיצטבא שמסביב לבית המקדש. שהיו שם שדרות עמודים ועליהן גג, ועליו הניחו את החלות. כל זמן שהחלות מונחות — כל העם אוכלין עדיין חמץ. ביטלה אחת מהן — יודעים שהגיע זמן להיות תולין, כלומר: לא אוכלין ולא שורפין. ניטלו שתיהן — התחילו כל העם שורפין.</p>
<p>Rabban Gamliel says that the times are divided differently: Non-sacred foods are eaten the entire fourth hour, and teruma may be eaten during the entire fifth hour. Since it is a mitzva to eat <i>teruma</i> and burning it is prohibited, additional time was allocated for its consumption. And one burns all leaven including teruma at the beginning of the sixth hour.</p>	<p>רבן גמליאל אומר חלוקה אחרת בזמני הביעור: חולין נאכלין כל ארבע, ותרומה נאכלת כל חמש, שהרי מצוה לאוכלה, ואסור להביא לידי שריפתה שאף היא קודש, ושורפין כל חמץ שהוא ואפילו תרומה בתחלת שש.</p>

Chametz eating hours - chart:

	4 th hour	5 th hour	6 th hour
Rabbi Meir	Eat	Eat	Burn
Rabbi Yehuda	Eat	Suspended, in-between time – leave chametz, no eating, not yet burning, just waiting	Burn
Rabban Gamliel	Eat (everybody)	Eat (only Kohanim eat Teruma)	Burn

Tractate Psachim 21:a:

<p>MISHNA: For the entire time that it is permitted to eat leavened bread, one may also feed it to his domesticated animals, to non-domesticated animals, and to birds; and one may sell it to a gentile; and it is permitted to derive benefit from it.</p> <p>After its time passes, it is prohibited to derive benefit from it, and one may not even light an oven or a stove with leavened bread.</p> <p>With regard to the manner of removal of leavened bread, Rabbi Yehuda says: The removal of leavened bread is to be accomplished only through burning. And the Rabbis say: Burning is not required, as one may even crumble it and throw it into the wind or cast it into the sea.</p>	<p>מתני' כל שעה שמוותר לאכול, מאכיל לבהמה לחיה ולעופות, ומוכר לנכרי, ומוותר בהנאתו.</p> <p>עבר זמנו — אסור בהנאתו, ולא יסיק בו תנור וכירים.</p> <p>רבי יהודה אומר: אין ביעור חמץ אלא שריפה. וחכמים אומרים: אף מפרר וזורה לרוח או מטיל לים.</p>
<p>GEMARA: The Gemara reads the mishna precisely: For the entire time that it is permitted to eat leavened bread, one may feed it to his animals. However, apparently, for the entire time that it is not permitted to eat leavened bread, one may not feed his animals. Let us say that the mishna is not in accordance with the opinion of Rabbi Yehuda. As, if it were in accordance with the opinion of Rabbi Yehuda, isn't there the fifth hour, when one may not eat leavened bread but one may feed it to his animals? As we learned in a mishna that Rabbi Meir says: One may eat leavened bread on the morning of the fourteenth day of Nisan for the entire fifth hour, and he burns it at the beginning of the sixth hour. Rabbi Yehuda says: One may eat it for the entire fourth hour, he suspends his consumption of it for the entire fifth hour, and he burns it at the beginning of the sixth hour. Apparently, there is an hour in which it is prohibited to eat leavened bread, but it is permitted to feed it to one's animals.</p>	<p>גמרא תחילה מדייקים מלשון המשנה: כל שעה שמוותר לאכול — מאכיל, הא [הרי [מכאן יוצא שכל שעה שאינו מותר לאכול — אינו מאכיל. לימא מתניתין [האם לומר שמשנתנו [לא כשיטת ר' יהודה. דאי [שאם [כר' יהודה, הא איכא [הרי יש [שעה חמישית שאינו אוכל, ובכל זאת מאכיל. דתנן [שהרי שנינו במשנה: [ר' מאיר אומר: אוכלין חמץ ביום ארבעה עשר בניסן כל חמש, ושורפין מיד בתחלת שש. ור' יהודה אומר: אוכלין כל ארבע, ותולין כל חמש, ושורפין בתחלת שש! נמצא שיש שעה אחת שאינו אוכל, ואף על פי כן מותר לו להאכיל לבהמה.</p>
<p>The Gemara asks: Rather, what can be said? This mishna follows the opinion of Rabbi Meir. If so, this statement: For the entire time that it is permitted to eat leavened bread one may feed, is imprecise. It should have said: For the entire time that one eats leavened bread he may feed. As it stands, there is no parallel between the phrase: It is permitted to eat, and</p>	<p>ומקשים מצד שני: ואלא מאי [מה תאמר [שמשנתנו כשיטת ר' מאיר היא, האי [לשון זה" "כל שעה שמוותר לאכול מאכיל" איננה לשון נכונה אלא "כל שעה שאוכל מאכיל" מיבעי ליה [צריך לו לומר. [שהביטוי "מותר לאכול" אינו מובן כאן, כי אינו אומר</p>

<p>the phrase: One may feed. Therefore, it appears that the mishna is referring to two different people or cases.</p>	<p>כיוצא בזה אף "מותר להאכיל", ומתוך הבדל הלשון נראה שמדובר בשני בני אדם.</p>
<p>Rabba bar Ulla said: The mishna is in accordance with the opinion of Rabban Gamliel. As we learned in a mishna that Rabban Gamliel says: Non-sacred leavened bread may be eaten on the fourteenth of Nisan during the entire fourth hour, leavened bread that is teruma may be eaten during the entire fifth hour, and one burns the leavened bread at the beginning of the sixth hour. And this is what the mishna is saying: For the entire time that it is permitted for a priest to partake of teruma, although an Israelite may not eat leavened bread at that time, an Israelite may feed non-sacred food to his domesticated animals, to non-domesticated animals, and to birds.</p>	<p>אמר רבה בר עולא: מתניתין [משנתנו] כשיטת רבן גמליאל היא. דתנן [שכן שנינו במשנה, רבן גמליאל אומר: חולין נאכלין ביום ארבעה עשר בניסן כל ארבע שעות, תרומה נאכלת אף כל חמש, ושורפין בתחלת שש. והכי קאמר [וכך אמר] וכך יש להבין את דברי משנתנו: כל שעה שמותר לאכול לכהן בתרומה, אף שישראל כבר איננו אוכל בשעה זו, ישראל מאכיל חולין לבהמה לחיה ולעופות.</p>
<p>The Gemara continues to read the mishna precisely. The mishna states that one may feed his leavened bread to his domesticated animals, to non-domesticated animals, and to birds.</p> <p>The Gemara asks: Why do I need the mishna to teach about the case of domesticated animals, and why do I need it to teach about non-domesticated animals as well? The <i>halakha</i> should be the same for both cases.</p> <p>The Gemara answers: It is necessary to teach us both cases, as had it taught only about domesticated animals, one would have said that it is permitted feed them because if the animal leaves over some leavened bread one will see what is left over and dispose of it. However, with regard to a non-domesticated animal, if it leaves over any of the leavened bread, it hides it to save for later. Therefore, one could say that it is not permitted to feed it so close to the time when leavened bread is prohibited.</p>	<p>ועוד מדייקים בלשון המשנה. שנינו בה "לבהמה לחיה ולעופות". ושואלים: למה לי למיתנא [לשנות] בהמה, למה לי למיתנא [לשנות] חיה, והרי לכאורה הוא הדין לשתייה? ומשיבים: צריכא [נצרכה] [הכפילות. דאי תנא [שאם היה שונה] בהמה בלבד, היינו אומרים שמותר להאכילה, משום דאי משיירא, חזי לה [שבהמה אם משיירת ואינה אוכלת הכל רואה אותה] [ששיירה, ויכול להשליך את הנותר. אבל חיה כגון כלב וחתול, דאי משיירא, קמצנעא לה [שאם משאירה משהו, הרי היא מצניעה אותו] אימא [אמור] שלא יתירו להאכיל קרוב לזמן איסור חמץ.</p>
<p>And had it taught only the case of a non-domesticated animal, one might say that it is permitted to feed leavened bread to such an animal because if it leaves over any food in any case it will hide it, and the owner will not violate the prohibition: It shall not be seen. However, with regard to a domesticated animal, sometimes it leaves over food, and it does not enter his mind that the animal will do so. And in that case both prohibitions: It shall not be seen and it shall not be found, would apply to him. Consequently, one could say that it would not</p>	<p>ואי תנא [ואם היה שונה] חיה בלבד — משום דאי משיירא, מיהת מצנעא [שאם היא משיירת, הרי על כל פנים מצנעת] [ואינו עובר משום "בל יראה". אבל בהמה, זימנין דמשיירא, ולא מסיק אדעתיה [פעמים שהיא משיירת, ולא מעלה על דעתו] [שהשאירה, וקאי עליה] [ומוטל עליו] איסור "בל יראה ובל ימצא" — אימא [אמור] שלא יותר לו להאכילה, על כן צריכא [נצרכה] [לשנות שני המקרים].</p>

be permitted for him to feed a domesticated animal. Therefore, it was necessary to teach both cases.	
The Gemara asks: Why do I need the mishna to mention birds as well? The Gemara answers: There is no inherent need to mention birds; however, since the mishna taught the cases of domesticated animals and non-domesticated animals, it also taught the case of birds , as these are normally grouped together.	ושואלים: עופות למה לי לחזור ולפרט? ומשיבים: באמת אין צורך מיוחד בזה, אלא אידי דתנא [על ידי ששנה כבר [בהמה וחיה, תנא נמי [שנה גם כן [עופות משום הרגל הלשון.

Isur Hana'a – the prohibition of deriving benefit from forbidden items:

<p>Hizkiya said: From where is it derived in the mishna that it is prohibited to derive benefit from leavened bread on Passover? As it is stated: “Leavened bread shall not be eaten” (Exodus 13:3). Since the verse uses the passive, it should be understood as follows: There shall be no permitted consumption of it at all, even deriving benefit, as benefit could be exchanged for money, which could be used to buy food.</p> <p>The Gemara reads precisely: The reason deriving benefit is prohibited is that the Merciful One writes in the Torah: “Leavened bread shall not be eaten.” Had the Torah not written: “Shall not be eaten,” and instead used the active form: You shall not eat, I would have said that the prohibition of eating is implied but that the prohibition of deriving benefit is not implied.</p>	<p>אמר חזקיה מנין יודעים אנו לחמץ בפסח שאסור בהנאה? משום שנאמר "לא יאכל חמץ" (שמות יג, ג. (ומתוך שנאמר האיסור בלשון נפעל, יש להבין: לא יאה בו היתר אכילה כלל ולכך אסור בהנאה, שהרי כל הנאה בסופו של דבר אפשר להמירה בכסף, ובכסף זה אפשר לקנות דבר מאכל.</p> <p>מדבריו אלה של חזקיה מדויקים: טעמא [הטעם, דוקא [משום שכתב רחמנא [המקרא "לא יאכל חמץ", הא [הרי] אם לא היה כותב בסגנון זה "לא יאכל", הוה אמינא [הייתי אומר [שלשון "לא תאכל" וכיוצא בה איסור אכילה — משמע הדבר, ואולם איסור הנאה — לא משמע.</p>
<p>The Gemara comments: And this conclusion disagrees with the opinion of Rabbi Abbahu, as Rabbi Abbahu said that wherever it is stated: “It shall not be eaten,” “You, singular, shall not eat,” or “You, plural, shall not eat,” both a prohibition of eating and a prohibition of deriving benefit are implied, unless the verse specifies that one may benefit, in the manner that it specified with regard to an unslaughtered animal carcass.</p>	<p>ומעירים: ופליגא [וחלוקה [דעה זו על דברי ר' אבהו, שאמר ר' אבהו: כל מקום שנאמר "לא יאכל", או "לא תאכל", או "לא תאכלו" — אחד איסור אכילה ואחד איסור הנאה משמע, עד שיפרט לך הכתוב שמותר בהנאה כדרך שפרט לך בבבילה, שמותר למכרה או לתיתה במתנה לגוי¹.</p>

¹ לדעת הרמב"ם מי שנהנה מאיסורי הנאה, לדוגמה מי שמכרם לגוי, אינו לוקה: לדעת המגיד משנה (1283-1360) טעם הדבר הוא שכל הנאה אינה דרך השימוש האופטימלית במאכלים, שהיא אכילה. לעומת הרמב"ם, הריא"ז (מאה ה-13) - ההנה מאיסורי הנאה, כמו למשל המוכר לגוי איסורי הנאה, לוקה.